ואם בא לחתוך חותך מאי קאמר הכי קאמר אשאם בא לחתוך חותך ורמינהי תחלת ספר וסופו כדי לגול כדי לגול מאי אי כדי לגול עמוד קשיא הקף אי כדי לגול הקף קשי' עמוד א"ר נחמן בר יצחק לצדדין קתני רב אשי אמר כי תניא ההיא בספר תורה כדתניא כל הספרים נגללים מתחלתן לסופן וס"ת נגלל לאמצעיתו ועושה לו עמוד אילך ואילך א"ר אליעזר בר' צדוק כך היו כותבי ספרים שבירושלים עושין (פ) ספריהם ת"ר אין עושין ספר תורה לא ארכו יותר על הקיפו ולא הקיפו יותר על ארכו שאלו את רבי שיעור ס"ת בכמה אמר להן בגויל ששה בקלף בכמה איני יודע רב הונא כתב שבעין ספרי דאורייתא ולא איתרמי ליה אלא חד רב אחא בר יעקב כתב חד אמשכיה דעיגלי ואיתרמי ליה (ו) יהבו ביה רבנן עינייהו ונח נפשיה אמרו ליה רבנן לרב המנונא כתב רבי אמי ד' מאה ספרי תורה אמר להו דילמא תורה צוה לנו משה כתב א"ל רבא לר' זירא נטע ר' ינאי ארבע מאה כרמי א"ל דילמא שתים כנגד שתים ואחת יוצא זנב מיתיבי ארון שעשה משה אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו באמה בת ששה טפחים (ז) והלוחות ארכן ששה ורחבן ששה ועביין שלשה מונחות כנגד ארכו של ארון כמה לוחות אוכלות בארון שנים עשר טפחים נשתיירו שם שלשה טפחים צא מהן טפח חציו לכותל זה וחציו לכותל זה נשתיירו שם שני טפחים שבהן ספר תורה מונח שנאמ' [וגו'] מאי אין בארון רק מיעוט אחר מיעוט (ז) ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ס"ת שמונח בארון פירנסת ארון לארכו צא ופרנס ארון לרחבו כמה לוחות אוכלות בארון ששה טפחים נשתיירו שם שלשה טפחים צא מהן טפח חציו לכותל זה וחציו לכותל זה נשתיירו שם שני טפחים שלא יהא ספר תורה נכנס ויוצא כשהוא דחוק דברי ר"מ ר' יהודה אומר באמה בת חמשה טפחים והלוחות ארכן ששה ורחבן ששה ועביין שלשה מונחות באורכו של ארון כמה לוחות אוכלות בארון שנים עשר טפחים נשתייר שם חצי טפח אצבע לכותל זה ואצבע לכותל זה פירנסת ארון לארכו צא ופרנס ארון לרחבו כמה לוחות (ז) אוגדות בארון ששה טפחים נשתייר שם טפח ומחצה צא מהן חצי טפח אצבע (פ) ומחצה לכותל זה ואצבע ומחצה לכותל זה נשתייר שם טפח שבו עמודין עומדין שנאמר (י) אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן וגו' (ג) וארגז ששיגרו בו פלשתים דורון לאלהי ישראל מונח מצדו שנאמר (ז) ואת כלי הזהב אשר השבותם לו אשם תשימו בארגז מצדו ושלחתם אותו והלך ועליו ס"ת מונח שנאמר (ה) לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית ה' מצד (ד) הוא מונח ולא בתוכו ומה אני מקיים אין בארון רק לרבות שבו

ואם כא לחסוך חוסך מאי קאמר. מאי למימרא הכל מודים דאם כל אחד ואחד בפני עצמו טפי עדיף: **הכי קאמר.** ומתחיל מלמעלה ולא יניח חלק שהרי אם כא לחתוך חוסך ומנצל זה לאם הכרך וגנאי הוא לו להיות דף זה משונה מחבירו על חנם: **כדי לגול.** קס"ד חד שיעורא יהיב ליה לתמילתו וסופו: **לספריכן.** לספרי תורה: **לא ארכו יותר על הקיפו.** צריך לגמלם הכתב לפי עובי הקלפי לכשיגמור יהא חוט המקיף את עוביו כמדת ארכו: **שיעור ספר תורה בכמה.** ארכו מיבעיא לן: **בגויל.** שהוא עב והקיפו גדול צריך שאם טפחים זו היא מדה להיות נגמר בששה טפחים היקף בכתב ביעוי: **ולא איתרמי ליה.** ארכו כהקיפו: **איתרמי ליה.** ארכו כהקיפו: **דילמא תורה צוה לנו משה מרשה כתב.** ארבע מאות פעמים אבל ארבע מאה (פ) ספרים אין פנאי לאדם אחד לכתוב: **שתים כנגד שתים.** שתי גפנים כנגד שתים וא"ל יוצא זנב בכך קרוי כרם לגבי לחזור עליו מעורכי המלחמה במסכת סוטה (דף מג.): **כאמה כא ששה טפחים.** ר"מ לטעמיה דאמר (סוכה ה:) כל האמות היו ביעוניות: **לארכו של ארון.** זו אצל זו: **אוכלות.** מופסקות כך לשון המשנה (מדות פ"ג מ"ל) אוכל בדרום אמה אחת גבי יקוד המזבח ואף בלשון מקרא כי יוכלו אמיקים מהנה בספר יחזקאל (מב:): **לא מסס טפח.** לעוני הכתלים שהרי מבחוץ נמדד אמתי' ואלי ארכו: **ס"ם.** שכתב משה כמו שנאמר ויכתוב משה את (ז) התורה וגו' (דברים לא:): **אין [מיעוט אחר מיעוט].** (ז) אך ורק שני מיעוטין הן: (ז) **שכתן ס"ם מונח.** ארכו לרחבו של ארון: **פירנסת ארון לארכו.** כלומר מלאת כל חללו לארכו ופירנסת לרבי מדמו: **ששה טפחים.** במדת רחבו: **כדי שלא יהא ס"ם כו'.** כלומר לא היה צריך להיות רחבו כל כך אלא בשביל ס"ת המונח אורכו לרוחב הארון שלא יהא נכנס ויוצא בדוחק: **ר"י אומר.** מדת הארון באמה של ה' טפחים היתה רבי יהודה לטעמיה דקאמר אמת כלים באמה בת חמשה: **מונחות לארכו של ארון.** מוטלות על רוחבו ולא על אורך: **אצבע לכותל זה.** שהטפח ארבע אצבעות ולמאן דגרים אצבע ומחצה באצבע קטנה קאמר שהטפח ד' גדול וחמש באצבע ושש בקטנה: **שבו עמודים עומדים.** ג' עמודי כסף כמין עמודי ספר תורה שוכבים לארכו והלוחות ביניהן שנאמר עמודיו עשה כסף: **מונח ס"ם בגדו.** של ארון: **ועליו ס"ם מונח.** ולקמיה [ע"ב] פרך מעיקרא היכי הוה מונח: שברי

שאם בא לחתוך חותך. תימה לרשב"ם הא אמר לעיל בשמי כריכות מולקין ופ"ה כגון תורה בכרך אחד ובכיאים בכרך א' משמע אבל תורה ובכיאים בכרך א' אין מולקין אפי' שניהן רוצים וא"כ היכי אמר הכא לחותך ויש לומר דלא הוי בזיון הספר אלא כשמותך ממחת מלוקה: **בגויל ששה טפחים בקלף בבבה.** גויל הוא עור אלא מיתקן כלל אלא שהשירו את השער וכותבין בו במקום שער ולהכי קרי ליה גויל שאינו ממוקן כדאמר לעיל (דף ג.) גויל אבני דלא משפיין ופעמים מותכין אותו לשנים דרך עוביו ואותו שכלפי שער קרוי קלף ואותו שלא בשר קרוי דוכסוסטוס ולשון דוכסוסטוס הוי פירושו מקום בשר דכלשון (מ) מדי קורין לבשר סוסטוס ודוך הייגו מקום כמו (מ) דוך פלוני וכותבין על הקלף לגד בשר כדאמר בפ' המוליא (שבת דף עט:) ועל דוכסוסטוס לגד שער ובשניהם במקום אחד דשם הוא טוב לכתוב ושלנו דין קלף יש להם ולא דין דוכסוסטוס ולכך כותבין עליהם תפילין שאין כשרים על דוכסוסטוס אלא על הקלף כדאמר בהמוליא יין (שם):

דילמא תורה צוה. ואומר ר"ת לאותו פסוק קרוי תורה כדאמר בפ' ג' דסוכה (דף מב.) קטן היודע לדבר אביו מלמדו תורה מאי תורה תורה צוה לנו משה:

שלא יהא ספר תורה יוצא ונכנס בשהוא דחוק. ות"ת ולא לא היו מוליאין אותו מן הארון דהא אסור ליכנס בגית קדש הקדשים וביום הכפורים לא אשכחן בסדר יומא שהיה מוליאו וי"ל דלצורך כדי לתקן שני ליכנס בגית קדש הקדשים כדאמרינן בעירובין (דף קה.) וה"נ יכולין ליכנס שם כדי לתקן ספר תורה כדי שלא יתעפש ויתקלקל וגם משהרב משכן שילה עד שבנה שלמה בית המקדש היו יכולין להוליאו מן הארון ולעיין בו: **אצבע** ומחצה לכותל זה. נראה לר"ת דלא גרס ומחצה אלא אצבע לכותל זה דאי גרס ומחצה אלא אצבע לכותל זה דאי איכא דומה כמין תיבה שאין לה כיסוי שבכפות היה מכוסה. באמת בת ו' טפחים. ואמתים וחצי אורכו עולין לט"ו טפחי': וכמה לוחות אוגדות בארון. כלומר כמה מחזיקות בארון י"ב טפחי' שהיו מונחין הלוחות זו בצד זו. ואין ורק תרי מיעוטי לרבות ספר תורה שמונח בארון באותן ב' טפח' שנשתיירו מאורך הארון והיה אורכו של ספר תורה כרוחבן של לוחות ו' טפחים נשתיירו ב' טפחים פנוי טפח לצד כותל זה וטפח לצד כותל זה שכל אותן ב' טפחים משימין ידיהן אחת מיכן ואחת מיכן ומגביהין ספר תורה כריוח ומוציאין אותו לחוץ כדי שלא יהא נכנס

ולא בא לחתוך חותך. תימה לרשב"ם הא אמר לעיל בשמי כריכות מולקין ופ"ה כגון תורה בכרך אחד ובכיאים בכרך א' משמע אבל תורה ובכיאים בכרך א' אין מולקין אפי' שניהן רוצים וא"כ היכי אמר הכא לחותך ויש לומר דלא הוי בזיון הספר אלא כשמותך ממחת מלוקה: **בגויל ששה טפחים בקלף בבבה.** גויל הוא עור אלא מיתקן כלל אלא שהשירו את השער וכותבין בו במקום שער ולהכי קרי ליה גויל שאינו ממוקן כדאמר לעיל (דף ג.) גויל אבני דלא משפיין ופעמים מותכין אותו לשנים דרך עוביו ואותו שכלפי שער קרוי קלף ואותו שלא בשר קרוי דוכסוסטוס ולשון דוכסוסטוס הוי פירושו מקום בשר דכלשון (מ) מדי קורין לבשר סוסטוס ודוך הייגו מקום כמו (מ) דוך פלוני וכותבין על הקלף לגד בשר כדאמר בפ' המוליא (שבת דף עט:) ועל דוכסוסטוס לגד שער ובשניהם במקום אחד דשם הוא טוב לכתוב ושלנו דין קלף יש להם ולא דין דוכסוסטוס ולכך כותבין עליהם תפילין שאין כשרים על דוכסוסטוס אלא על הקלף כדאמר בהמוליא יין (שם):

דילמא תורה צוה. ואומר ר"ת לאותו פסוק קרוי תורה כדאמר בפ' ג' דסוכה (דף מב.) קטן היודע לדבר אביו מלמדו תורה מאי תורה תורה צוה לנו משה:

שלא יהא ספר תורה יוצא ונכנס בשהוא דחוק. ות"ת ולא לא היו מוליאין אותו מן הארון דהא אסור ליכנס בגית קדש הקדשים וביום הכפורים לא אשכחן בסדר יומא שהיה מוליאו וי"ל דלצורך כדי לתקן שני ליכנס בגית קדש הקדשים כדאמרינן בעירובין (דף קה.) וה"נ יכולין ליכנס שם כדי לתקן ספר תורה כדי שלא יתעפש ויתקלקל וגם משהרב משכן שילה עד שבנה שלמה בית המקדש היו יכולין להוליאו מן הארון ולעיין בו: **אצבע** ומחצה לכותל זה. נראה לר"ת דלא גרס ומחצה אלא אצבע לכותל זה דאי גרס ומחצה אלא אצבע לכותל זה דאי איכא דומה כמין תיבה שאין לה כיסוי שבכפות היה מכוסה. באמת בת ו' טפחים. ואמתים וחצי אורכו עולין לט"ו טפחי': וכמה לוחות אוגדות בארון. כלומר כמה מחזיקות בארון י"ב טפחי' שהיו מונחין הלוחות זו בצד זו. ואין ורק תרי מיעוטי לרבות ספר תורה שמונח בארון באותן ב' טפח' שנשתיירו מאורך הארון והיה אורכו של ספר תורה כרוחבן של לוחות ו' טפחים נשתיירו ב' טפחים פנוי טפח לצד כותל זה וטפח לצד כותל זה שכל אותן ב' טפחים משימין ידיהן אחת מיכן ואחת מיכן ומגביהין ספר תורה כריוח ומוציאין אותו לחוץ כדי שלא יהא נכנס

עין משפט נר מצוה

קבו א מרי פ"ז מהל' פ"ח הל' עו סמג עשין כה (טור"ע מ"מ מר' קנג פעי' ל בהג"ה):

קבו ב ג מרי פ"ט מהל' ס"ת פ"ה הלכה כ סמג עשין כה טוש"ע י"ד מר' רעג סעיף ה:

קבח ד מרי' סס וסמג סס טוש"ע י"ד מר' רעה סעיף כ:

קבט ה ו ז מרי' סס פ"ע הלכה ה יסמג סס טוש"ע י"ד מר' רעג סעיף ה (וכנ"ל אלפס הלכות ספר תורה דף סו):

רבינו גרשום

דף פנוי מלמטה ומתחיל באחר מלמעלה שאם כאו לחלוק שיכולין לחתוך ולחלק יפה כבשתי כריכות. שמונה נביאים ח' ספרים של נביאים. ועושה בראשו של ספר תורה חלק כשיעור לגול עמוד בתחלתו והאי תחלה הוי סוף הספר לפי כי בסוף מתחילין לגלגל המגילה ומגלגל והולך עד ראש לפי שכל ספריהם נכתבין כעין מגילה ולא בקונטרסים (והם) והכי נמי מנית מן הקלף חלק בסוף כל הכרך שהוא תחלת הספר כשיעור שיכול לגול את כל ההיקף על אותו חלק כדי שיהא משמש הקלף פנוי לכתבי הקדש: קשיא עמוד דלעיל קתני בראשו כדי לגול עמוד והכא קתני תחלת הספר וסופו כדי לגול עמוד. האי כדי לגול דבריתא נמי לצדדין קתני כדאמרן דתחלה כדי לגול עמוד ובסוף כדי לגול היקף רב אשי אמר לעולם לא קתני לצדדין אלא תחלתו וסופו כדי לגול עמוד ובספר תורה מירי דלאמצעיתו נגלל על ב' עמודים אבל שאר ספרים היו נגללין הכל על עמוד אחד ואמטו להכי צריך להניח כדי היקף כדאמרן. ולא אורכו יותר על הקיפו שכשמושכין אותו בחוט של משיחה לאורכו של דף וסקיפין מן אותו חוט היקף הספר תורה שיהא שוים בכדה. בגויל ו' טפחים אורך הדף שכך למד מגויל. אבל מן קלף לא אמר לפיכך אמר איני יודע. ולא איתרמי ליה שיהא אורכו שוה להקיפו. יהבו ביה עינייהו קנאו (אדון) בו שכך כיון. תורה צוה לנו כתב דדומה עליו גזומא. ורמינהו מקשה על מאי דאמר שיהא ס"ת הקיפו כאורכו. וארון שעשה משה היה דומה כמין תיבה שאין לה כיסוי שבכפות היה מכוסה. באמת בת ו' טפחים. ואמתים וחצי אורכו עולין לט"ו טפחי': וכמה לוחות אוגדות בארון. כלומר כמה מחזיקות בארון י"ב טפחי' שהיו מונחין הלוחות זו בצד זו. ואין ורק תרי מיעוטי לרבות ספר תורה שמונח בארון באותן ב' טפח' שנשתיירו מאורך הארון והיה אורכו של ספר תורה כרוחבן של לוחות ו' טפחים נשתיירו ב' טפחים פנוי טפח לצד כותל זה וטפח לצד כותל זה שכל אותן ב' טפחים משימין ידיהן אחת מיכן ואחת מיכן ומגביהין ספר תורה כריוח ומוציאין אותו לחוץ כדי שלא יהא נכנס

תורה אור השלם

1 תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב:
דברים לג ד

2 אֵין בָּאָרוֹן רַק שְׁנֵי לֻחוֹת הָאֲבָנִים אֲשֶׁר הִנִּחַ שָׁם מֹשֶׁה בְּחֹרֵב אֲשֶׁר כָּרַת יְיָ עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:
מלכים א ח ט

3 אַפְרְיוֹן עָשָׂה לּוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מֵעֲצֵי הַלְּבָנוֹן: עַמּוּדָיו עָשָׂה כֶסֶף רִפִּידָתוֹ זָהָב מֶרְכָּבוֹ אַרְגָּמָן תּוֹכוֹ רָצוּף אַהֲבָה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלִָם:
שיר השירים ג ט-י

4 וְלִקַּחְתֶּם אֵת אֲרוֹן יְיָ וּנְתַתֶּם אֹתוֹ אֶל הָעֲגָלָה וְאֵת כְּלֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר הֲשֵׁבֹתֶם לוֹ אָשָׁם תָּשִׂימוּ בְּאַרְגֹּז מִצִּדּוֹ וְשַׁלַּחְתֶּם אֹתוֹ וְהָלָךְ:
שמואל א ו ח

5 לְקֹחַ אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה וְשַׂמְתֶּם אֹתוֹ מִצַּד אֲרוֹן בְּרִית יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְהָיָה שָׁם בְּךָ לְעֵד:
דברים לא כו

הגהות הב"ח

(א) גמ' עיקון לספריהם: (ב) שם לא מהן חני טפח אלנא למהל זה אלנא למהל אה כל"ל ותיבת ומחצה נמחק כ' פעמים: (ג) שם מרכבו ארגמן וגו' תוכו רצוף אהבה ולכנו: (ד) שם מלא היה מונח ולא: (ה) רש"י ד"ה דלמא וכו' ד' מאה ספרי תורות לא כתב דאין פנאי לאדם אחד לכתוב כולו האי הס"ד: (ו) תוס' ד"ה אלנא וכו' תקשה שנים עשר ב"י ב היכי יתבי:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com